HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עד שיפרוט לך הכתוב יחדו אפילו תימא ר' יאשיה לחלק הכא לא צריך מ"ט סברא הוא מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא גניבה ואבידה בשואל מנא לן וכ"ת נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה דלא אפשר למיטרח ואתויי תאמר בגניבה ואבידה דאפשר למיטרח ואתויי אלא כי הא א)דתניא [1]ונשבר או מת אין לי אלא שבורה ומתה גניבה ואבידה מנין אמרת קל וחומר ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה חייב בגניבה ואבידה שואל שחייב בשבורה ומתה אינו דין שחייב בגניבה ואבידה ב)וזה הוא קל וחומר שאין עליו תשובה מאי אין עליו תשובה וכ"ת איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין אפ"ה קרנא דשואל עדיפא איבעית אימא קסבר ג)לסטים מזויין גזלן הוא אשכחן לחיוב לפטור מנא לן וכי תימא נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונס אלא גמר משומר שכר ושומר שכר גופיה מנלן גמרי חיובא דשומר שכר מחיובא דשואל מה להלן בבעלים פטור אף כאן בבעלים פטור במאי גמר אי במה מצינו איכא למיפרך כדפרכינן שכן אונס אלא אמר קרא [1]וכי ישאל ד)וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ואכתי שואל משומר שכר לא גמר דאיכא למיפרך מה לשומר שכר שכן פטור בשבורה ומתה תאמר בשואל שחייב בשבורה ומתה אלא גניבה ואבידה בשואל לחיובא מנלן דגמר משומר שכר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה גניבה ואבידה דשומר שכר בבעלים פטור אף גניבה ואבידה דשואל נמי בבעלים פטור הניחא למאן דאית ליה דיו אלא למאן דלית ליה דיו מאי איכא למימר אלא אמר קרא וכי ישאל וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון איתמר ה)פשיעה בבעלים פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר חייב וחד אמר אפטור מ"ד חייב קסבר ו)מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו הלכך [2]אם בעליו עמו אשומר חנם לא כתיב ופשיעה נמי בשומר שכר ובשואל לא כתיב הלכך בשומר שכר ובשואל לחיוב אתיא בקל וחומר משומר חנם אבל בבעלים לפטור אף בשומר שכר ובשואל לא מ"ט כי כתיב [2]אם בעליו עמו לא ישלם אשואל ואשומר שכר אהנך חיובי דכתיב בהו בהדיא הוא דמיכתב מ"ד פטור קסבר מקרא נדרש לפניו ולפני פניו וכי כתיב אם בעליו עמו אשומר חנם נמי כתיב תנן השואל את הפרה ושאל בעליה עמה השואל הפרה ושכר בעליה עמה שאל בעליה או שכרן ואחר כך שאל הפרה ומתה פטור ואילו ש"ח לא קתני ולטעמיך ש"ש מי קתני אלא תנא מילתא

דכתיבא

עד שיפרוט לך הכתוב יחדו. כמו שפרט לך הכתוב (דברים כב) בחורש שור וחמור דמדאיצטריך למיכתב יחדו שמעינן דאי לא כתביה הוה משמע שלא יחרוש לא בשור ולא בחמור. ואביו ואמו קלל דריש ליה בסנהדרין (דף פה:) להביא את המקלל לאחר מיתה: **סברא הוא.** דנשבר בלא מת נמי מחייב דהוה ליה קטלה פלגא: **תאמר בגניבה ואבידה דאפשר למיטרח ואתויי.** ואיכא למימר יחזור בעליה אחריה אולי תמצא: **תשובה.** פירכא: **מאי אין לו עליו תשובה.** מאי יש לו לתנא להשיב דאיצטריך לתנא לאשמועינן דאינה תשובה: **בטוען טענת לסטין מזויין.** דלענין מיפטר בתשלומין הוי אונס וטוען טענת גנב הוי לענין כפל אם נשבע ובאו עדים שהיא אצלו תאמר בשואל שאינו בא לידי כפל דכי טעין ואמר לסטים מזויין בא עלי ונטל מחייב את עצמו בקרן: **אפ"ה.** אין זו תשובה דקרנא דמחייבת ליה לשואל מכי טעין לסטים מזויין נטלה ואפילו לא נשבע לשקר עדיפא להיות חמורה מש"ש הבא לידי כפל אם כפר ונשבע על כך לשקר ואם אמת אמר פטור מן הקרן: **גזלן הוא.** ואפי' נשבע ש"ש על כך לשקר ונמצא שהיה אצלו לא מחייב כפל שאין כפל אלא בגונב או בפוטר עצמו בטענת גנב שאומר נגנבה ממני ונשבע ובאו עדים ואין זאת אלא בש"ח שפטור בגניבה: **אשכחן לחיוב.** גניבה ואבידה בשואל לחייב בשאין בעליו עמו: **לפטור מנלן.** שאם בעליו עמו פטור: **גמר מש"ש.** מה ש"ש בבעלים פטור בגניבה ואבידה אף שואל בבעלים פטור: **גמרי חיובא דש"ש.** דהיינו גניבה ואבידה: **מחיובא דשואל.** משבורה ומתה דשואל: **מה לש"ש.** דין הוא שיהא בבעלים פטור אף על הגניבה ואבידה אע"פ שאינו אונס שכן היקל בו הכתוב לפוטרו משבורה ומתה שלא בבעלים: **תאמר בשואל.** שיפטר בבעלים על גניבה ואבידה שהרי החמיר בו לחייבו על שבורה ומתה שלא בבעלים: **אלא גניבה ואבידה בשואל מנלן.** כלומר אלא היכי ילפינן לה בבעלים לפטור גניבה ואבידה בשואל לחיובא שלא בבעלים מנלן דילפינן מש"ש וכיון דמהתם ילפינן דיו לבא מן הדין להיות כנדון דהיינו שואל דילפינן בחיובא מק"ו משומר שכר להיות כעין ש"ש מה להלן בבעלים פטור דהא ילפת ליה בהיקשא דילמד עליון מתחתון אף כאן בבעלים פטור: **למאן דלית ליה דיו.** ר' טרפון בפרק כילד בב"ק (דף כה.): **וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון.** גניבה ואבידה דשומר שכר מחיובא דשואל מה שבורה ומתה דשואל בבעלים פטור אף חיובא דשומר שכר בבעלים פטור. ותחתון מעליון מה שומר שכר חייב בגניבה ואבידה שלא בבעלים אף שואל כן ומה ש"ש בבעלים פטור אף שואל כן ואין משיבין על ההיקש: **פשיעה בבעלים.** אחד מן השומרים שפשע כשהיו בעלים במלאכתו: **מקרא.** אם בעליו עמו (שמות כב): **נדרש לפניו.** אשומר שכר בהיקשא: **ולא לפני פניו.** אש"ח דפרשיות של ש"ח ושל ש"ש לא איתקש בוי"ו יתירה דלא כתיב וכי יתן בש"ש: **אש"ח.** דכתיבא ביה פשיעה על כל דבר פשע י): **לחיובא.** לחייבו שלא בבעלים בפשיעה: **אבל לפוטרו לא.** כלומר אפי' בש"ש ושואל לא הוי פטור דכי גמרינן פשיעה בבעלים בש"ש ובשואל בק"ו משומר חנם דחייב לגמרי הוא בין בבעלים בין שלא בבעלים דכי כתיב אם בעליו עמו ח) ההנך חיובי דכתיב בש"ש ובשואל הוא דכתיב אבל אפשיעה דלא כתיבא בהו בהדיא לא שנא בבעלים ל"ש לא בבעלים: **מקרא נדרש.** בסמיכות הפרשיות ואע"פ שאין היקש מפורש בהן: **השואל את הפרה** גרסינן בתרוייהו. ולא גרסי' השוכר גבי פרה אלא גבי בעלים: **ואילו שומר חנם דפרה לא קתני.** בבעלים פטור משום דחיוביה ליתיה אלא בפשיעה ופשיעה לא פטר בה בבעלים:

דכתיבא

דאפשר למיטרח ואתויי. וא"ת ונילף משבויה וי"ל דשבויה לא אפשר כולי האי למיטרח ואתויי: **שואל שחייב בשבורה ומתה.** פיר' בהכונס (ב"ק דף נז: ד"ה לא) ובהמפקיד (לעיל דף מא: ד"ה קרנא): **הניחא למאן דאית ליה דיו.** תימה דבפרק כילד הרגל (ב"ק דף כה. ט) מוכח דהיכא דלא מיפרך ק"ו דלכ"ע אמרינן דיו והכא לא מיפרך °וי"ל משום דהתם ס"ד מעיקרא דפליגי אפי' היכא דלא מיפרך קאמר הניחא כו' וה"נ אשכחן לעיל בפ"ק (דף טו:) ובהמקבל (לקמן דף קי:) דקאמר הניחא למ"ד דמצי לוקח מסלק ליה לבע"ח אלא למ"ד דלא מצי מסלק לי' מאי איכא למימר והיינו רמי בר חמא דסבר מעיקרא בריש מי שהיה נשוי (כתובות דף נא:) למימר דלא מצי מסלק ליה ולא קאי הכי ואפילו הכי קאמר אלא למ"ד כו': **וי"ו מוסיף על ענין ראשון.** והשתא לא צריך תו ק"ו לחייב שואל בגניבה ואבידה משומר שכר: **איתמר פשיעה בבעלים.** פסק ר"ח דפטור מטעם דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המיקל אף על גב דהוי חומרא לגבי מפקיד מכל מקום חשיב קולא לפטור המוחזק כדאמרי' י) ספק ממונא לקולא ויש להביא ראי' לדבריו דבפ' העור והרוטב (חולין דף קיח:) פליגי רב ורבי יוחנן וסבר רבי יוחנן דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו וקיימא לן כר' יוחנן ומיהו למאי דמוקי התם דפליגי בסברא אין ראיה ועוד דאפשר למ"ד מקרא נדרש לפניו או אין נדרש לא אמרינן כן בכל מקום ומה שהקשה בהאומנין (לעיל דף פא.) וכן לקמן בפירקין (דף צז.) אלא למ"ד פשיעה בבעלים חייב אמאי איכסיף לא משום שכן הלכה אלא שלא יקשה לדידיה מאמוראים ראשונים:

איבעית

מסורת הש"ס

א) ב"ק נז:, ב) [ברכות כג:], ג) [ב"ק נז. וש"נ], ד) [יבמות ט. וש"נ], ה) [נזי' לעיל פא. ולקמן צז.], ו) [שבת לב: וש"נ], ז) [שמות כב], ח) [שם], ט) [ושם], י) [גיטין סג: ובשאר דוכתי],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הניחא וכו' וי"ל משום. עיין בתשובת ריב"ש סימן (ע"ב) [רעט]:

מוסף רש"י

עד שיפרוט לך הכתוב יחדו. כדרך שהוצרך לפרוט בכלאים שכתוב לא תחרוש בשור ובחמור ופרט בו יחדיו, שלא תאמר אסור לחרוש בשור לבדו ובחמור לבדו (סנהדרין סו.) מדפרט לך שמע מינה דאי לא הוי יחדיו הוה משמע שור לבדו וחמור לבדו, והא אביו דרישא דרשינן נמי או אביו או אמו, וסיפא לאתויי לאחר מיתה (שם פה:). **אין לי.** שיהא שואל חייב, **אלא בשבורה ומתה.** שכן אונס (ב"ק נז:). **ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה.** דכתיב ביה ומת או נשבר או נשבה, וכתיב בתריה שבועת ה' תהיה בין שניהם, **חייב בגניבה ואבדה.** דכתיב ביה אם גנב יגנב וגו' (שם). **מה לשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל כו'.** תאמר בשואל שאין בו כפל לעולם, דהא מיחייב באונסין, דכתיב ונשבר או מת, וכי נמי טוען לסטים מזוין נטלו הימנו הוה מיחייב נפשיה בקרנא, ומי שאינו בא לגנוב את הקרן לא ישלם כפל (שם). **קרנא דשואל עדיפא.** שואל עדיף שמתחייב בשבורה ומתה בלא שום שבועת שקר, משומר שכר שפטור עליהן, ואע"פ שיש בשומר שכר כפל בטוען טענת לסטים מזוין, אין זה חומר, דכפל אינו בשומרין עד שישבע לשקר שנגנבה הימנו ואחר כך באו עדים בפרק מרובה (סג:) הלכך קנסא משום שבועה הוא דקנסיה רחמנא (שם). **לסטים מזוין גזלן הוא.** ובטענת אונס פטר נפשיה וכפל בטוען טענת גנב הוא דכתב ביה רחמנא דכתיב וגונב מבית האיש (שם ז.). **פשיעה בבעלים כו' חד אמר חייב.** שלא נאמרה בשואל ושומר שכר, שחיובן בלא פשיעה, אבל שומר חנם שחיובו אינו אלא בפשיעה אינו פטור משום בעליו עמו, שואל ופשע (לעיל פא.).

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"א מהלכות שכירות הל' ג ופ"ב מהל' שאלה ופקדון הלכה א סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שמו סעי' א:

תורה אור השלם

1 וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם: שמות כב יג

2 אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם אִם שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ: שמות כב יד